

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-54>

ДОСЛІДЖЕННЯ ТОПОНІМІВ ХАРКІВЩИНИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ОНОМАСТИЦІ

Підгородецька І. Ю.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовних дисциплін*

Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва

Тихоненко О. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовних дисциплін*

*Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва
м. Харків, Україна*

Сучасна ономастика – це міждисциплінарна наукова дисципліна, предметом дослідження якої є етимологія, трансформації, функціонування власних назв – онімів, що є джерелом історичної, географічної, етнографічної, соціологічної, літературознавчої інформації тощо.

В Україні за часів незалежності інтерес до топоніміки виявляється переважно на регіональному рівні. На основі вивчення проблематики розвитку окремих міст України з'являються нові розвідки з теоретичної та прикладної урбаноніміки як розділу топоніміки, у якому досліджують проблеми внутрішньоміських найменувань.

Зацікавленість сучасних науковців питаннями регіоналізму й регіональних ідентичностей сприяла появі низки публікацій, у яких поряд із особливостями ментальності, культури, економіки розглядають символічний простір міст. Дослідження генези і трансформації урбанонімів дають змогу уточнити, деталізувати минуле, відкривають додаткові можливості для вивчення політичних, економічних, соціальних, культурних процесів у діахронному розрізі.

Протягом кількох останніх десятиліть урбаноніми Харкова досліджують переважно в культурно-історичному, ідеологічному, етимологічному аспектах, аналізуючи витоки формування місцевої топонімії; перші найменування й перейменування вулиць, провулків, площ тощо; особливості топонімічної політики Харківської міської думи наприкінці XIX ст.; розвиток адресної урбанонімії в синхронії й діахронії; топоніми, пов'язані з університетом імені В.Н. Каразіна (О. Довженко, М. Дяченко, С. Журавльова, М. Тахтаулова, О. Хорошковатий). Географи В. Машкіна, Є. Рубашенко аналізують просторово-часові зміни урбанонімічного простору міста. Окремі відомості про топонімічне й архі-

тектурне оформлення вулиць, історії про мешканців та установи Харкова містяться в роботах численних авторів, переважно харків'ян, серед яких архітектор О. Лейбфрейд, журналісти І. Можейко і К. Кеворкян, краєзнавці М. Красіков, І. Саратов, Є. Плотичер і Л. Мачулін.

За останнє десятиріччя наукова література про Харків та Харківщину поповнилася працями мовознавців, присвяченими топонімії міста, у яких харківські урбаноніми аналізують не тільки в культурно-історичному аспекті, а й розглядають у річищі мовознавчих проблем. Учені розглядають урбаноніми Харкова й процеси створення неофіційної й офіційної номінації, лінгвістичну специфіку назв вулиць та інших об'єктів міста, зокрема, здійснюють лінгвістичний аналіз найменувань антропонічного походження, вивчають їхню словотвірну специфіку, а також суспільні та культурні чинники впливу на функціонування урбанонімів [5]. Науковці досліджують назви вулиць та інших внутрішньоміських об'єктів Харкова, що завдяки закону про декомунізацію набули своїх попередніх, дореволюційних назв [1]. На матеріалі годонімів дослідники порушують проблему формування мовного ландшафту Харкова впродовж історичного буття міста в контексті соціальних і політичних змін [2]; виявляють особливості мотивації і функціонування урбанонімів із сакральною семантикою в онімному просторі Харкова [4]; аналізують віконіми (назви лінійних сільських об'єктів) Харківського регіону в номінативному аспекті [3].

Отже, проблемні питання топонімікону Харківщини привертають увагу спеціалістів різних наукових галузей, що дає змогу комплексно дослідити онімний простір названого регіону. У добу незалежності зусилля вітчизняних ономастів спрямовані насамперед на відновлення історичної пам'яті, повернення втрачених назв на топонімічну мапу України, зокрема Харкова й Харківської області. Постійне вивчення топонімів Харківщини зумовлене також динамічним розвитком області, збільшенням її території, появою нових імен на мапі, а також необхідністю всебічного опису й вивчення історико-культурних, лінгвокультурних і топонімічних традицій, способів формування топонімікону харківського регіону.

Подальше дослідження вбачаємо у визначенні лінгвокультурологічних характеристик топонімікону Харківщини, описі його структурно-семантичних моделей. Поглиблене вивчення допоможе осягнути складники ономастичної картини світу, усвідомити ономастичну творчість як частину загальнокультурного процесу.

Література:

1. Гарбар М. А. Повернені із забуття: топоніми сучасних вулиць Харкова *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»*. Харків, 2018. Вип. 26. С. 125–128.

2. Герман Л. В., Підгородецька І. Ю., Тихоненко О. В. Основні етапи становлення мовного ландшафту Харкова на тлі соціально-політичних змін. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Дрогобич, 2020. Вип. 28. Т. 1. С. 46–54.

3. Підгородецька І. Ю., Тихоненко О. В. Віконімія Харківщини: номінативний аспект. *Мова і культура*. 2020. Вип. 22. Т. V (200). С. 274–282.

4. Підгородецька І. Ю., Тихоненко О. В. Сакральні назви як компонент онімного простору Харкова: історія і сьогодення. *Theoretical and practical aspects of the development of the European Research Area: monograph / edited by authors*. 2nd ed. Riga, Latvia, 2020. P. 303–329.

5. Удовенко Л. О. Урбаноніми антропоніми походження на мапі сучасного Харкова. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»*. Харків, 2020. Вип. 30. С. 94–107.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-55>

ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ У ФОРМУВАННІ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Стрельбіцька О. О.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри філології
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради*

Подолюк С. М.

*кандидат філологічних наук,
викладач-методист кафедри філології
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна*

Формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості – на сьогодні чи не найважливіше питання національної стратегії розвитку держави загалом, та освітньої реформи зокрема. Аналіз чинних концепцій мовної освіти в Україні свідчить про